

Robert Kościelniak, Józef Kiszka

Zakład Botaniki Instytutu Biologii Akademii Pedagogicznej w Krakowie
31–054 Kraków, ul. Podbrzezie 3
rkosciel@ap.krakow.pl

Received: 28.04.2006

Reviewed: 20.07.2006

NOWE I RZADKIE GATUNKI POROSTÓW *LICHENES* W BIESZCZADZKIM PARKU NARODOWYM I JEGO OTULINIE – CZĘŚĆ VIII

**New and rare lichen species in the Bieszczady National Park
and its environs – part VIII**

Abstract: The paper presents 12 new lichen species from the Polish part of the International Biosphere Reserve “Eastern Carpathians”.

Wstęp

Podczas badań terenowych prowadzonych w Bieszczadzkim Parku Narodowym w roku 2005 odszukano 12 nowych gatunków porostów. W podanym niżej wykazie zamieszczono nazwę gatunkową, siedlisko, stanowisko – które określono nazwą obwodu ochronnego, miejscowości, potoku lub wzniesienia oraz wysokość w m n.p.m. Za stanowiskiem podano numer kwadratu (1km × 1km) wg uszczegółowionej siatki ATPOL-u. Zamieszczono też krótkie opisy cech systematycznych nowo odszukanych gatunków. Nazwy gatunkowe przyjęto zasadniczo za Bielczyk i in. (2004) i Fałtynowiczem (2003). Zebrane okazy porostów są złożone w zielniku Zakładu Botaniki Instytutu Biologii AP w Krakowie (KRAP-L).

Wykaz gatunków

Bryophagus gleocapsa Nitschke ex Arnold – Wiszące darnie mchów na skałkach. Halicz, zbocze WE, skałki nad Piwnicami, 1 230 m n.p.m., GG6095. Plecha błonkowata, oliwkowoszara do brudnozielonej, po zwilżeniu galaretowaciejąca. Owocniki 0,2–0,5 mm średnicy, kuliste, zwykle zagłębione w plesze. Tarczki wgłębione, początkowo zasłonięte, bladopomarańczowe lub żółtobrunatne. Zarod-

niki 4–5 komórkowe, bezbarwne, sztabkowate, $20\text{--}30 \times 1,5\text{--}2 \mu\text{m}$. Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005).

Cladonia crispata (Ach.) Flot. – Gleba i humus przy szlaku. Połonina Wetlińska, zbocze SE poniżej schroniska, 1088 m n.p.m., FG6819. Łuski plechy pierwotnej drobne, trwałe, po dolnej stronie białawe. Podecja 1–8 cm długości i 1–3 mm grubości, wałeczkowate, kilkupieterkowe, otwarte na szczycie. Zakończenia podecjów zwykle kieliszkowate. Owocniki brunatne, 0,5–0,7 mm średnicy. Zarodniki $9\text{--}14 \times 2\text{--}3 \mu\text{m}$. Gatunek nowy dla polskich Karpat Wschodnich.

Enterographa zonata (Körb.) Källsten – Ocieniona skała piaskowcowa nad potokiem. Brzegi Górne, dolina potoku Prowcza, 710 m n.p.m., FG6911. Plecha cienka, złożona z drobnych skupionych plech, jednorodna lub drobnoareolkowata, sinobrunatnawa z brunatnoczarnym przedpleszem. Soralia liczne, białawe lub żółtawe, do 0,25 mm średnicy. Owocniki do 2 mm średnicy – czarne, zwykle eliptycznie wydłużone. Zarodniki 6–8 komórkowe, wrzecionowate $24\text{--}38 \times 4\text{--}6 \mu\text{m}$. W Karpatach Wschodnich znany dotychczas z Ukrainy (Kondratyuk i in. 2003).

Lecidea nylanderi (Anzi.) Th. Fr. – Kora starej jodły. Sianki, dolina potoku Niedźwiedziego, 770 m n.p.m., GG7143. Plecha cienka, szarawa lub popielato-brunatnoszarawa, złożona z drobnych ziarenek i izydiów. Zebrane okazy nie tworzyły owocników. Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005).

Melaspilea granotophila (Th. Fr.) Coppins [*Melaspilea subarenacea* Nowak & Kiszka] – Głazy rumoszu skalnego. Połonina Wetlińska – Roh, rumowisko skalne pod szczytem, 1230 m n.p.m., FG5897. Plecha bardzo cienka, ziarenkowata, biaława, żółtobiaława do ciemnoszarej. Owocniki drobne, 0,15–0,3 mm średnicy, liczne, czarne. Hymenium bezbarwne, w najwyższej części czarnobrunatne, 35–60 μm wysokości. Zarodniki dwukomórkowe, owalne lub gruszkowate, $11\text{--}15 \times 4,5\text{--}5,5 \mu\text{m}$. Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005).

Mycobilimbia epixanthoides (Nyl.) Vitik., Ahti, Kuusinen, Lommi & Ulvinen – Kora buka. Ustrzyki Górne, pasmo przygraniczne nad drogą do Wołosatego – buczyna, 735 m n.p.m., FG6996. Plecha jasna, szarozielona lub szara z nieregularnymi, często rozlewającymi się żółtawymi lub bladopłowymi soraliami. Soredia 20–60 μm . Plecha nie zabarwia się od powszechnie stosowanych odczynników. Zebrane okazy nie tworzyły owocników. Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005).

Polyblastia cupularis A. Massal. – Skałki piaskowcowe. Krzemień, 1310 m n.p.m., GG6083. Plecha cienka, zanikająca biaława, szarobiaława do czarniawej, gruzelkowata. Perytecja liczne, do połowy zagłębione w plesze, z czarnymi egzotecjami do 0,8 mm średnicy. Inwolukrelum wierzchołkowe. Zarodniki murkowate, po 8 w worku, $22\text{--}44 \times 14\text{--}22 \mu\text{m}$. Gatunek nowy dla polskich Karpat Wschodnich.

Polysporina simplex (Davies) Vězda – Kamienie piaskowcowe na grani. Krzemień, część NE garbu, 1 270 m n.p.m., GG6073. Plecha bardzo cienka, często tworząca się jedynie pod owocnikami, brunatna do szarej. Apotecja skupione po kilka, od 0,3–1 mm średnicy, o tarczach czarnych, gruzełkowatych. Brzeżek owocników gruby, trwały. Epihymenium węglistoczarne, grube. Zarodniki bardzo liczne w worku, elipsoidalne, $0,3\text{--}4 \times 1,5 \mu\text{m}$. Gatunek nowy dla polskich Karpat Wschodnich.

Porpidia tuberculosa (Sm.) Hertel & Knoph – Skałki piaskowcowe w miejscu odsłoniętym. Krzemień, część NW, 1 250 m n.p.m., GG6073. Plecha cienka, spękana, szarawa, niebieskoszara. Soralia liczne, koliste – białe, szare do ciemnoszarych. Na obwodzie występuje zwykle czarne przedplesze. Zebrane okazy nie tworzyły owocników. W Karpatach Wschodnich znany dotychczas ze Słowacji (Kondratyuk i in. 2003).

Protoparmelia hypotremella Herk, Spier & V. Wirth – Kora wiązu. Brzegi Górne, 780 m n.p.m., FG6930. Plecha drobna ziarenkowata lub drobnołuseczkowata, szaro- bladooliwkowa, lśniąca, w świetle UV biała. Brak przedplesza, ziarenka i łuseczki plechy 0,1(0,3) mm wysokości i 0,2 (0,6) szerokości. Owocniki nieznane. Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005).

Rhizocarpon reductum Th. Fr. – Skałki piaskowcowe w miejscu odsłoniętym. Krzemień, skałki koło torfowiska, 1 300 m n.p.m., GG6083. Plecha cienka, brodawkowato-areolkowata, ciemnoszara lub brunatnawoszara. Owocniki 0,4–0,7 mm średnicy, czarnobrunatne lub czarne o trwałym czarnym brzeżku. Zarodniki murkowate, 4–8 komórkowe, $24\text{--}30 \times 9\text{--}18 \mu\text{m}$. Gatunek nowy dla polskich Karpat (Bielczyk i in. 2004; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005). Łączony przez niektórych autorów z *Rhizocarpon obscuratum* (Kondratyuk i in. 2003). Rewizji wymagają wszystkie okazy tego gatunku zebrane przez Glanca i Tobolewskiego.

Rimularia furvella (Nyl. ex Mudd) Hertel & Rambold – Skała piaskowcowa w miejscu odsłoniętym, na plechach *Lecanora polytropa*. Halicz, zbocze S, 1 263 m n.p.m., GG6095. Plecha do 1 mm grubości, oliwkowobrunatna do ciemnobrunatnej, pokryta w całości izydiami. Zabarwia się na czerwono od podchlorynu wapnia. Zebrane okazy nie tworzyły owocników. W Karpatach Wschodnich znany dotychczas z jednego stanowiska – z kirkutu w Lutowiskach (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak 2004).

Prowadzone w 2005 roku badania terenowe rozszerzyły listę porostów znanych z Karpat Wschodnich o 5 gatunków. Ich aktualna liczba wynosi 1342. Do 613 wzrasta liczba gatunków w polskiej części Karpat Wschodnich. Obecna liczba porostów Bieszczadzkiego Parku Narodowego i jego otuliny wynosi 505 taksonów. *Mycobilimbia epixanthoides*, *Protoparmelia hypotremella* i *Polyblastia cupularis* są znane z Polski z pojedynczych stanowisk (Fałtynowicz 2003).

Literatura

- Bielczyk U., Lackovičová A., Farkas E.E., Lőkös L., Liška J., Breuss O., Kondratyuk S.Ya. 2004. Checklist of lichens of the Western Carpathians. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków, 181 pp.
- Fałtynowicz W. 2003. The lichens, lichenicolous and allied fungi of Poland – an annotated checklist. W. Szafer Institute of Botany Polish Academy of Sciences, Kraków, 435 pp.
- Kondratyuk S. Ya., Popova L. P., Lackovičová A., Pišút J. 2003. A catalogue of Eastern Carpathians Lichens. M. H. Kholodny Institute of Botany. Kiev-Bratislava. 264 pp.
- Kościelniak R. 2004. Porosty (*Lichenes*) Bieszczadów Niskich. Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica. Supplementum 5: 3–164.
- Kościelniak R., Kiszka J. 2003. The lichens and allied fungi of the Polish Eastern Carpathians. In: Biodiversity of the Polish Carpathians vol. 1. «The lichens and allied fungi of the Polish Carpathians – an annotated checklist» (eds. U. Bielczyk), ss: 233–294.
- Kościelniak R., Kiszka J. 2005. A supplement to the lichen checklist of the Eastern Carpathians. Roczniki Bieszczadzkie 13: 235–244.

Summary

The paper presents localities of 12 lichen species, which are new to the Bieszczady National Park. Next to each species there is a short descriptions of taxonomic features. *Bryophagus gleocapsa*, *Lecidea nylanderii*, *Melaspilea granotophila*, *Mycobilimbia epixanthoides* and *Protoparmelia hypotremella* are new to the Eastern Carpathians.